

ogsaa at mene, at selve Folkekirken Folk kunne have Marsag til at have et Ord deri at tale (Hør!). Folkekirken kan ikke have Noget imod, at disse Menneſter faae Religionsfrihed, og Folkekirken har jo en stor Fordeel ved, at den pbyssif kan bestaae, om der saa ikke var en levende Sjæl i den (Hør!), fordi den har pbyssiffe Midler, hvorved den kan bestaae. De Andre derimod have Intet af det Slags, de fordre kun aandelig Frihed, og dog ere de endnu ikke ved Grundloven blevene frie for at yde nogen personlig Djælse til Skolekassen, hvis de ikke ville give den som Præsteskatt, og derfor fordre de dog ikke Andet end den aandelige Ret, og jeg synes dog, at vi fra dette Standpunkt ikke skulde have Noget imod, at de faae denne aandelige Ret. Hvad nu Folkekirken angaaer, da staaer ogsaa den for mig som en af den danske Stat erkjendt Kirke (Hør!); jeg anseer den slet ikke for at være det samme som Staten selv, thi saa var den jo ikke Statskirke, langt mindre Folkekirke, og jeg mener derfor, at Folkekirken ogsaa skulde have en Retlighed ligeoverfor Staten, og at Staten ikke skulde fordre Andet af Folkekirken Medlemmer, end der var nødvendigt for Staten for at bestaae som Stat, og det er derfor jeg synes, at om end et borgerligt Ægteſkab blev tilladt i denne Folkekirke, kunde det dog ikke være noget Brud paa Folkekirken eller paa den religiøse Følelse, som er tilstede i Folkekirken. Jeg har saamegen Tro til den religiøse Følelse i Folkekirken, at den vil kunne bevares, om end intet Lovbud paabyder nogenſomhelst religiøs Følelse (Hør!). Jeg har ikke det Haab, at nogen Stat kan skabe enten religiøs Følelse eller ordentlig almindelig Christendom (Hør!), jeg har slet intet Haab om, hvad der bliver udvirket i den Henseende; der kan skabes noget Hyllerie, det vil jeg ikke betvivle, men at skabe Noget, som man kan kalde en sand religiøs Følelse, det vil ikke være muligt for nogen Stat at bringe tilveie. Den religiøse Følelse i det Hele er jo en Trang hos Menneſket, selve Menneſket trænger til den religiøse Følelse, Menneſket trænger til Noget, der er Oververdsligt, Noget, som er Aandeligt, og derfor, hvis den Trang ikke er tilstede hos Menneſket, om de saa opdrage ham til hvil-

kenſomhelst Kirke, om de end lade ham give et Løfte om, at han vil rette sig efter en bestemt Kirkes Skikke, saa gjør han det i Virkeligheden ikke; han kan gjøre et Løfte om, at han udvortes vil holde dem, men det er afgjort, at man ikke kan gjøre ham til at være det i Mand og Sandhed, som han lover at være (Meget godt!). Det er derfor, jeg heller ikke troer, at der kan være nogen Fare ved, at man fra Statens Standpunkt giver en saadan Lov. Jeg vil ikke sige, at jeg derved er fuldkommen vis paa, at den danske Folkekirke skal gjøre det, jeg seer meget godt, at den danske Folkekirke maa have samme Ret som ethvert andet Parti i Landet, der maa foreskrives Regler, hvorefter de Folk skulle leve, der ere i Kirkesamfundet, ja jeg vil endog sige, at skulde en kirkelig Djælse af Staten foreskrives, saa vil jeg heller ikke have noget derimod, thi de Fleste ville gjerne have, at Ægteſkabet skal sluttes saa høitideligt som muligt og have et saa aandeligt Vaandmod Ophøvelſe deraf, som muligt, naar de ellers have Sands for Religiositet, og saa maa Folkekirken finde sig i, at man, naar man ikke vil finde sig i et saadant Ægteſkab, gaaer en anden Vej, men naar Staten paabyder det, saa er det vist, at jeg paa ingen Maade kan være glad og fornøiet med Staten. Staten maa befale i alt hvad der tilkommer Staten; det er et gammelt Guds Ord, at man skal give Keiseren hvad Keiserens er — det maa gjerne være hans — men hvad Guds er, maa ikke være Keiserens. Hvem der vil betragte Kirken, og det er jo noget, som selv de høitlærde Talere meget godt vide, vil see, at Kirken fra første Færd af har havt Kraft hos sig selv til at udvikle sig (Hør!). Den Mand, som stiftede den, han sagde, at hans Rige var ikke af denne Verden, og saalange Riget udviklede sig saaledes som værende ikke af denne Verden, da fik det en Kraft, som Jordens Mægtige beilede til (Meget godt!), og de beilede desværre saalange, at de fik den til Ægte, og deraf kom det, at selv en romersk eller rettere en hedensk Keiser vandt Jodfæste hos de christne Folk; men siden den Tid er det gaaet frem og tilbage med Kirken, og den har aldrig havt, hvad man kan kalde, en fuldkommen selvstændig Bestaaen, thi først blev den Statskirke,